

ביצה פרק ראשון ביצה

ת.

עין משפט נר מצוה

גד א מיי פ"ב מהל' יו"ט
הלכה יח סמג לאוין
עה טוש"ע א"ח ס' תנח
סעף ד:
גה ב מיי פ"ב מהל' שבת
הלכה ז:
ג ג מיי פ"ב מהלכות
יו"ט הלכה יח סמג
שם טוש"ע א"ח ס' סעף טו:
ג ד טוש"ע שם סעף
טו:
גה ה ו מיי שם פ' כ"ה
מהלכות שבת הלכה
כב וס' שם סעף א"ח ס' סעף
ז ס' שם סעף לח:
גה ז מיי פ"ג מהלכות
יו"ט הלכה א ופ"ד
מהלכות שמיטה הלכה ד'
טוש"ע שם ס' תנח סעף
יח וטוש"ע יו"ד ס' כח
סעף ג:

בעפר תיחוח והא קא עביד גומא. תימה דמשמע דשייך
גומא אף בעפר תיחוח וצשבת פרק כירה (דף לט.
ש) אמרי' אין טומנין ביצה בחול (י) (רב) אמר גזרה שמה יומין
ברמץ (ו) (ור' זירא) אמר גזרה שמה יז עפר ממקומו (י) מאי

והא קא עביד גומא. וחייב משום בנין: פטור עליה. כדמפרש
טעמא דפ"ק דהגיה"ה (י) דכיון דאילו כריך אלף לעפרה ולא לגומא
אילו צונה ולא חורש אלף מקלקל וכל המקלקלים פטורים: **מאן
דכר שמייה.** דקאמר שאפר כו' דמשמע דיהיב טעמא למילתיה
לעיל: **שהוסק מערב י"ט.** מאתמול

"בעפר תיחוח והא קא עביד גומא כדר'
אבא (ב) דאמר ר' אבא דהחופר גומא בשבת
ואינו צריך אלא לעפרה פטור עליה: שאפר
כירה מוכן הוא: אפר כירה מאן דכר שמייה
אמר רבה הכי קאמר ואפר כירה מוכן הוא
אמר רב יהודה אמר רב לא שנו אלא
שהוסק מערב יו"ט אבל הוסק ביום טוב
אסור ואם ראוי לצלות בו ביצה מותר
תניא נמי הכי כשאמרו אפר כירה מוכן הוא
לא אמרו אלא שהוסק מערב יו"ט אבל הוסק
ביום טוב אסור ואם ראוי לצלות בו ביצה
מותר דהכנים עפר לגנתו ולחורבתו מותר
לכסות בו (ג) ואמר רב יהודה המכנים אדם
מלא קופתו עפר ועושה בה כל צרכו דרש
מר זוטרא משמיה דמר זוטרא רבה (ו) והוא
שייחד לו קרן זוית מיתבי (ז) כיו אין שוחטין
אותו ביו"ט ואם שחטו אין מכסין את דמו ואי
איתא לכסייה כדרב יהודה ולמעמיד לכסייה
באפר כירה או בדקר נעוץ אלא דלית ליה
הכא נמי דלית ליה אי הכי מאי איריא ספק
אפילו ודאי נמי לא לא מבעיא קאמר לא
מבעיא ודאי לרא לשהוט אבל ספק אימא
משום שמחת יו"ט לשהוט ולא לכסייה קמ"ל
והא

דעמיה עליה לכל מילי: **אלף הוסק
צו"ט.** דליכא למימר דעמיה עליה
מאתמול אסור: ואם ראוי ללגום בו
ביצה. שיש עדיין רמץ חס: **מוסר.**
דמאתמול צעודם עינים היו מוכנים
להסק ולבשל ולללות ועודו בתשמישו
זה ואיידי דמזי להפוכי ציה מידי
ללית ביצה שקיל ליה נמי ומנח ליה
על הדס: **הכנים עפר.** הרבה
במקום אחד לצורך גנתו או לצורך
חורבתו לשטוחן בן מותר לכסות
בו דכל זמן שהוא צבור דעמיה עליה
לכל צרכיו: **מכנים אדם מלא קופתו
עפר.** בסתם ונותנו במקום אחד
ועושה בה כל צרכיו ולא אמרינן
צולה לה לגבי קרקע הנית אידי
דוטרטא: והוא שיתד לה כו'. ואל
שעורה דמוכח מילתא ללכרי קל
צעי לה. ובעפר תיחוח קאמר שאינו
מחוסר לא חפירה ולא כתישה אלף
הכנה: כו'. **ספק מיה ספק בהמה:
אין שוחטין אותו צו"ט.** משום דשמה
מיה הוא וריך כסוי והוא אינו יכול
לכסותו צו"ט כדקתני: ואם שחטו
אין מכסין אדם דמו. דשמה צמה
הוא ואין בו מנות כסוי ואין מטלטלין
העפר לכך: ואם איתא. דיש עפר
שמוכן לכל צרכי אדם אפי' הוא
בהמה לכסייה: כדרב יהודה. אם
ולטעמיך לכסייה בדקר נעוץ או
תנא במתני' דמוכן הוא: אפילו ודאי נמי.
ק"ל דאכרי ואפילו דיעבד בלא דקר נעוץ: לא מצעיא קאמר.
הא דנקט כו' אין שוחטין כל שכן מיה גמורה הטעונה כסוי
והוא אינו יכול ולכרותא אשמעינן כו' ולא מיעבד ודאי:

רבינו הגנאל

פיסקא ואפר הכירה מוכן
היא. תניא כשאמרו אפר
כירה מוכן לא אמרו
אלא שהוסק מערב יו"ט,
אבל הוסק ביו"ט
אסור. ואם ראוי לצלות
בו ביצה מותר. הכנים
עפר לגנתו ולחורבתו
מותר לכסות בו. אפר
רב יהודה מכנים אדם
מלא קופתו עפר ועושה
בו כל צרכיו. ואסקינא
והוא שייחד לו קרן זוית.
ואותבינן עליה מיהא כו'
אין שוחטין אותו ביו"ט
ואם שחטו אין מכסין את
דמו, ואם איתא ליכסייה
כדרב יהודה, כלומר בעפר
שהכנים. והדין ולטעמיך
ליכסייה בדקר נעוץ או
באפר כירה, אלא דלית
ליה אחר מהן לא עפר
ולא דקר נעוץ ולא אפר
הכירה. אי הכי אפילו צבי
או עוף ודאי לא ישחוט
שאין לו במה לכסות
את הדס. (ב) וישנין דלא
מיבעיא קאמר וכו'.

(א) נראה דחסר וכו'.

הלכך הואיל ואינו מגדל כמחין אין מכסין בו אצל הכה מיידי
באפר עינים דמגדל כמחין ואע"פ דלא מקרי עפר מכסין בו דקאמר
דבר המגדל כמחין אע"פ דלא חקרי עפר ואי חקרי עפר בשום
מקום אע"פ דלא מגדל כמחין מכסין בו דתניא אהל הולך במדבר
ואין לו עפר לכסות שוחק דיגר זהב ומכסה בו היה הולך בספינה
ואין לו עפר לכסות שורף טליתו ומכסה בו ופריך דשחטן אפר
דמקרי עפר שנאמר ולקחו טליתא מעפר שרפת החטאת ולכך שורף
טליתו ומכסה בו אלא דיגר זהב מנא ליה ומשני דכתיב ועפרות זהב לו (אויב כח) ועל כרחק עפרות זהב ושריפת טלית לא מגדלי
כמחין ולכך הולך הפסוק לומר דמקרו עפר דכל דבר המגדל כמחין מרבינן התם מקרא דוכסהו (ויקרא י) אע"פ דלא חקרו עפר
בזמן נסורת של חרשים דקה ונעורת של פשתן דקה ושחיקת כלי מתכות וכו' אפר הכירה וחול הדק ונעורת של פשתן וסיד ומגופה
שכתשן מותר לכסות: **אמר רב יהודה לא שנו אלא שהוסק מערב י"ט וכו'.** נראה דהכי הלכתא דהא מיימי ליה סייעתא מבריימת
ועוד דליכא מאן דפליג דלפי' ר"ש מודה דהאי דהוסק צו"ט דהוי נולד גמור דמעיקרא עינים והשתא אפר והוא כמיא בעיבא מצלע בלע"ב
(עירובין דף מה:) (ג) דמודה ר"ש וא"ו והוא ה"ח אנו מסלקין אפר הכירה צו"ט לאפות הפשטני' אע"פ שאין ראוי לללות בו ביצה ואומר
הר"ר יצחק דמוקפה אינו אסור לטלטל צו"ט צבציל אוכל נפש ושמחת יו"ט ורביה מדלקמן פרק אין לדין (דף קמג:) (ד) וצירושלמי
מפרש דהכא מיידי בשלל שחט אצל שחט שרי אע"פ שהוסק צו"ט שלא לעקור מנות כסוי: **ואמר רב יהודה מבנים אדם מלא
קופתו עפר וכו'.** וא"ת מה צל להוסיף על הבריימת דקתני אפי' הכנים לגנתו או לחורבתו וכו' ש מלא קופתו וי"ל דלפי' רש"י ניחא
דכשהכנים עפר לגנתו מיידי שהכנים הרבה ציחד וכל זמן שהוא צבור דעמו עליו לכל צרכו ואינו צנול אגב קרקע אצל הכה מיידי
שלא הכנים הרבה רק מלא קופתו מעט (מפני) עפר וס"ד דיצנול אגב קרקע אפי' י"ל דהתם לא מיידי רק לכסות בו אצל שאר
צרכיו לא והכא אשמעינן דהואיל ומלא קופתו עפר עביד בו כל צרכו: **ואי איתא לכסייה כדרב יהודה.** משמע דקאי אסיפא וכן פי'
רש"י בלתי כהדיא דקאי אסיפא ועל כרחק י"ל דקאי אסיפא דאי קאי ארישא מאי פריך לכסייה דקרי נעוץ הא צ"ה סגי' ליה
דלכתחילה לא ישחוט וכו' וכי פריך הש"ס ולעבד צ"ש אצל תימה דמפריך בסמוך והא ספיא וכו' מכלל דעד השתא איירי צרישא
וי"ל דלעולם קאי ארישא ולא גרסינן דקרי נעוץ י"ל גרס לכסייה באפר כירה עוד י"ל דלמה שפירש ר"ת לקמן (דף ט: ט) דהא אמר
(י) ניחא דפירש שמוחלפת השיטה דבית הלל אומרים יחפור דקרי ויכסהו וכו' אומרים לא ישחוט והשתא פריך אליבא דבית הלל:
אי הכי מאי איריא ספק אפי' ודאי נמי. תימה מאי אי אמרת בשלמא שייך הכא (י) אפי' כי ליתא דרב יהודה שייך להקשות הכא
לכסייה דקרי נעוץ וכו' וריך לשנוי דלית ליה (י) וי"ל דהכי פי' אי אמרת בשלמא דלית ליה דרב יהודה לא קשיא ליה אבריימת
דאיכא למימר דלית ליה דקר נעוץ ואפר כירה דני אדם לא שכימי שיש להם דקר נעוץ ואפר כירה שהוסק מערב יו"ט ורב
יהודה אית ליה שיש לו עפר מוזמן דשכיח הוא טפי ומ"מ אין לכסות כדרב יהודה בעפר דליתא לדרב יהודה ואין הלכה כרב
יהודה ואין להקשות מאי איריא ספק וכו' הואיל ולימתא לדרב יהודה דקר נעוץ לית ליה דהא ודאי איתא לדרב יהודה לענין שמכסה
בו כשהוא ודאי מיה או עוף אצל מה שאמר רב יהודה ועושה בו כל צרכו לא סגי' לן כותיה ולא שרי לכסוי בו כו' אצל כיון
דליתא לדרב יהודה כריך ליה לשנוי דלית ליה כל הני ואפי' עפר מוזמן אין לו ואם כן אפי' ודאי נמי:

הכנים קופת עפר: ה"ג
באפר כירה. דהא כהדיא
דהא כו"ה
אפילו ודאי נמי.
לא מצעיא קאמר.
מיה גמורה הטעונה כסוי
והוא אינו יכול ולכרותא אשמעינן כו' ולא מיעבד ודאי:

(א) שבת עג: חגיגה י'
(ב) שבת כ"ג, (ג) חולין עט: פג:
(ד) וברכות פ"ב מ"ט, (ה) דף
(ו) א"ל (ז' רבה), (ח) ז"ל
(ט) ויקרא, (י) ויקרא' שם
משום דקא עביד גומא,
(יא) דהקר ל"ל, (ט) ועיי
חסי' פסחים מז: ד"ה
כמישה צו"ט, (י) ויסי
קאמר רבה הכא כ"ל
(ט) ועיי חסי' שם מז: ד"ה
כ"ש, (ט) וחסד גד"ה גרפ"ה.
ועיי חסי' לקמן לא: ד"ה
אמר ר' זירא, (ט) ועיי חסי'
שבת קכ: ד"ה א"ה

הגהות הב"ח
(א) הו"ב ד"ה בעפר וכו'
כשמגביה העפר נכרת
הגומא:

מוסף רש"י

החופר גומא בשבת.
צונה בנין הוא, ואם אינו
כריך לה אלף לישול את
השטח, אף על פי שהכנין
צניו אינו חייב משום צונה
(חגיגה י'): ואין כאן משום
בנין צבתי. דקלקול הוא
ולו ירעה נמי לא חילא, אצל
אם היה כריך לה חייב
משום צונה (שבת ג:). והוא
מכניס אדם מלא
קופתו עפר. לכסות בו
זוהא ויקו ומערה העפר
בביתו לאך וטעלה מותר
לכל צרכיו (שבת ג:). והוא
שייחד לו קרן זוית.
דהו כמון ועומד לך,
אבל נתנו בצלמנו נעוץ, לכן
למדת רגלים, הרי הוא
צנול לגבי קרקעית בית
ומוקפה ואסור (שם). כו'
אין שוחטין אותו
ביו"ט. משום דלמה צבי
כסוי ומסקא לא מתללין
יו"ט אם שחטו (חולין פג:
וכע"ז שם ע"ט).

מוסף תוספות

א. דמוקפה גמור לא רצו
להחיר משום שמחת יו"ט.
מ"פ. ב. דהמים בעבים
לא מיכרי. הוה ליה דרב
מחודש לגמרי. כה"פ
עירובין מה: ד"ה מלא.
ג. ואו שייך להקשות מאי
איריא ספק וכו'. מ"פ.